

1 **וְכֵן תַּעֲשׂוּ** (שמות כה ט), והמילים יִכְבַּן תַּעֲשׂוּ מיותרות, ויש ללמוד מן
2 שכמו כן תעשו לְדוֹרוֹת, שגם בעתיד בכל מקדש שיעשו, ינהגו כל
3 הדינים שנאמרו בעשיית המשכן, ולכן כדי לקדשו או להוסיף עליו
4 צריך את הדברים המנויים במשנה, כפי שקידשו את המשכן במדבר.
5 הגמרא מקשה על דרשה זו מברייתא שענינה כיצד מקדשים כלי
6 שרת חדשים למקדש: **מֵתִיב רַבָּא, כֹּל הַכֵּלִים שְׁעָשָׂה מִשֶּׁה לְמִשְׁכַּן,**
7 **מִשִּׁיתָתָן בְּשִׁמְן הַמִּשְׁחָה מִקְדָּשָׁתָן** בקדושת כלי שרת אף שעדיין לא
8 השתמשו בהם, אולם **מִכָּאן וְאֵילָּף,** כל הכלים החדשים שיעשו
9 במשך הדורות, אין מושיחים אותם, אלא **עֹבְדֵתָן מִהַנְּבִתָּן** – התחלת
10 העבודה בהם מקדשת אותם. וקשה, **וְאִמָּאי** – מדוע שונה דין הכלים
11 שבכל דור מדין כלי המשכן, **וְיִמָּאי** – והרי יש לומר **וְכֵן תַּעֲשׂוּ**
12 **לְדוֹרוֹת** – שכדין הכלים שעשה משה כן יהיה דין כל הכלים.
13 הגמרא מתרצת, ומבארת את מקור דין קידוש כלי המקדש. מתרצת
14 הגמרא: **שְׂאֵנֵי הַתֵּם** – שונה הדבר בדין משיחת הכלים, משום **דְּאָמַר**
15 **קָרָא** (במדבר יא) **וְיִמָּשַׁח אֹתוֹ וְיִקְדַּשׁ אֹתוֹ כָּל כְּלֵי וְגו'** **וְיִמָּשְׁחֵם**
16 **וְיִקְדָּשׁ אֹתָם,** והמילה 'אוֹתָם' מיותרת, ובאה למעט, שרק אותם
17 הכלים דינם היה להתקדש **בְּמִשְׁחָה,** ולא לְדוֹרוֹת **בְּמִשְׁחָה** – אבל
18 לדורות, דין קידוש הכלים אינו על ידי משיחה.
19 מקשה הגמרא: מדוע אנו ממעטים את המשיחה לגמרי, **אִמָּאי** –
20 שמא נאמר שכונת התורה היא למעט שרק את 'אוֹתָם' כלים קידשו
21 דוקא **בְּמִשְׁחָה,** אך לְדוֹרוֹת הקידוש יוכל להיות או **בְּמִשְׁחָה** או
22 **בְּעֹבְדָה.**
23 מתרצת הגמרא: **אָמַר רַב פִּיפְא,** דין קידוש הכלים נלמד ממה **שְׂאֵמַר**
24 **קָרָא** (במדבר יב) **וְלָקַחְתָּ אֶת כָּל כְּלֵי הַשֵּׁרֶת** וכפל ואמר **אֲשֶׁר יִשְׁרְתוּ**
25 **כֶּם בְּקִדְשׁ,** הרי שְׂתִלְאֵן הַתְּנוּב בְּשִׁירוֹת, כלומר הכתוב תלה את
26 היותם כלי שרת בכך ששירתו בהם, שעל ידי עבודתם נתקדשו.
27 שואלת הגמרא: הֲשִׁתָּא דְתַב רַחֲמָנָא – עתה, מאחר שלמדנו ממה
28 שכתוב בתורה **אֲשֶׁר יִשְׁרְתוּ** שקידוש הכלים הוא על ידי עבודה,
29 המילה 'אוֹתָם' לְמָה לִי, שהרי לכאורה אין צורך ללמוד ממנה
30 שהכלים שבכל דור אינם מתקדשים במשיחה.
31 מבארת הגמרא: או לא **תַב רַחֲמָנָא** – אם לא היתה התורה כותבת
32 'אוֹתָם,' הוּהוּ אִמְיָנָא, הֵינִי – אלו, כלי המשכן הראשונים, הוא
33 **דְּבְמִשְׁחָה** – רק להם היה די במשיחה כדי לקדשם, אבל לְדוֹרוֹת יש
34 צורך גם **בְּמִשְׁחָה** וגם **בְּעֹבְדָה** כדי לקדש כלים. והטעם שכך הייתי
35 אומר, **דְּהָא** – שהרי **תַב וְכֵן תַּעֲשׂוּ,** ונלמד מזה שהדינים שנאמרו
36 בענייני המשכן נוהגים לדורות, ולכן צריך משיחה כדי לקדש, ומן
37 הכתוב **אֲשֶׁר יִשְׁרְתוּ כֶם** הייתי לומד שצריך גם עבודה. לכן **מִיעֵמָ**
38 **רַחֲמָנָא** ואמר 'אוֹתָם,' ללמד, 'אוֹתָם' קידשו **בְּמִשְׁחָה,** ולא לְדוֹרוֹת
39 **בְּמִשְׁחָה** – שדין משיחה כלל לא נאמר לדורות, והעבודה לבדה
40 היא המקדשת.
41 שנינו במשנה: **וּבִשְׁתֵּי תוֹדוֹת.**
42 הגמרא מבארת את דין ההוספה על העיר בשתי תודות: **תָּנָא**
43 בברייתא, **שְׁתֵּי תוֹדוֹת שְׂאֵמְרוּ** חכמים שמקיפים איתן את המקום
44 שמקדשים, **בְּלִחְמֵן** אמרו **וְלֹא בְּבִשְׂרֵן,** כלומר שההקפה נעשית עם
45 שני לחמי תודה, ולא עם בהמות שהוקדשו לקרבן תודה או עם
46 בשרן.
47 הגמרא מבררת את המקור לדין הקידוש בתודות ולכן שהכוונה
48 ללחמים. שואלת הגמרא: **מִנְהֵי מִילֵי.** משיבה הגמרא: **אָמַר רַב**
49 **חֲסִדָּא, דְּאָמַר קָרָא** (נחמיה יב לא), כשקידשו עזרא ונחמיה את ירושלים
50 אחר שנגמרה בניית החומה, **וְאִעֲמִידָה שְׁנֵי תוֹדוֹת גְּדוֹלוֹת**
51 **וְתַחֲלוּבוֹת לִימֵין מַעַל לְחוּמָה.**
52 הגמרא מבררת את פירוש הכתוב, שממנו יתבאר שהמדובר הוא על
53 לחמי התודה. שואלת הגמרא: **מָאֵי** – מה פירוש 'תודות גדולות',

54 **אֵילִימָא** – אם נאמר שה'תודות' הן בהמות שהוקדשו לתודה,
55 ו'גדולות' הכוונה כְּמִין גְּדוֹל מִמֶּשׁ, דהיינו בקר ולא צאן, אם כן,
56 **יִמָּאי** – יאמר הכתוב 'פָּרִים,' ולמה אמר 'גדולות'. **וְאֵלָּא** עלינו
57 לפרש שהכוונה בהמות גְּדוֹלוֹת כְּמִינָן, כלומר פרים שהם גדולים
58 יותר משאר פרים, דווחה הגמרא, **מִי אִיכָא חֲשִׁיבוּתָא** כְּמִי שְׂמִיָּא –
59 וכי יש חשיבות לפני ה' בגדלו של הקרבן, **וְהֵתִינָא** – והלא שנינו
60 במשנה (מנחות יד), **נֶאֱמַר בְּעוֹלֹת בְּהֵמָה אֲשֶׁה רֵיחַ נִיחַח'** (ויקרא א יג),
61 ונאמר **בְּעוֹלֹת הָעוֹף אֲשֶׁה רֵיחַ נִיחַח'** (שם יז), וכן **בְּמִנְחָה** נאמר
62 **אֲשֶׁה רֵיחַ נִיחַח'** (שם ב ג), **מִלְּמַד שְׂאֵחַד הַמְרִבָּה וְאֵחַד הַמְּמַעִים**
63 **וּבְלִבְד שְׂיִכּוּן אֵת לְבוֹ לְאֲבִיו שְׂבָשְׂמִים,** שכולם עולים בשוה לפני
64 ה' לריח ניחוח.
65 מבארת הגמרא: **אֵלָּא** מה פירוש 'תודות גדולות', **גְּדוֹלָה שְׂבִתָּוְדָה** –
66 הגדולות מבין התודות, כלומר לחמי התודה הגדולים, **וּמָאֵי נִיְהוּ** –
67 ומה הם, לחמי הַחֲמִין של קרבן תודה.
68 הגמרא מוכיחה שלחמי החמץ הם הגדולים מבין ארבעת מיני לחמי
69 התודה: **דְּתַנֵּן** – כפי ששנינו במשנה, **הַתּוֹדָה הֵיחָה בָּאָה** – לחמי
70 התודה היו נעשים מן **הַמֶּשׁ סָאֵין יְרוּשְׁלָמִיּוֹת** של סולת, **שְׁחָה שֵׁשׁ**
71 **סָאֵין מְדִבְרִיּוֹת,** שהסאה הירושלמית גדולה מהסאה המדברית
72 בשישית, **שְׁחָה שְׁתֵּי אִיפּוֹת,** מאחר **וְהָאִיפָה** היא שלש סָאֵין
73 מדבריות. ובשתי האיפות האלו יש **עֲשָׂרִים עֲשָׂרִין,** כי כל איפה היא
74 עשרה עשרונים, והם התחלקו **עֲשָׂרָה עֲשָׂרִים** ללחמי החמץ,
75 **וְעֲשָׂרָה עֲשָׂרִים** ללחמי המצה, **וּבְלַחְמֵי הַמִּצָּה** היו שלשה מינין,
76 **חֲלוֹת, רִקְקִין, וְרִבּוֹבָה,** ומכל מין היו עושים עשרה לחמים, נמצא
77 שכל לחם חמץ היה עשוי מעשרון אחד, ואילו כל אחד משלושים
78 לחמי המצה נעשה משליש עשרון.
79 רמי בר חמא מחלק בין קידוש העיר לקידוש העזרה: **אָמַר רַבִּי בַר**
80 **חֲמָא, אֵין הָעוֹרָה מִתְקַדֶּשֶׁת אֵלָּא** בשמקיפים אותה בחלות של **שְׂיָרֵי**
81 **מִנְחָה** – הנותר ממנחה אחר הקטרת קומץ ממנה על המזבח, ולא
82 בהקפתה עם לחמי תודה, כקידוש העיר.
83 הגמרא מבררת את מקור דינו של רמי בר חמא. שואלת הגמרא: **מָאֵי**
84 **מַעֲמָא** – מה הטעם. משיבה הגמרא: קידוש העזרה נלמד מקידוש
85 העיר, שדין העזרה הוא **כִּירוּשָׁלַיִם,** מה **יְרוּשָׁלַיִם דְּבַר הַנֶּאֱכָל בָּהּ**
86 **מִקְדָּשָׁה** – כמו שירושלים מתקדשת על ידי דבר שדינו להאכל רק
87 בה, דהיינו לחמי תודה, **אִף עוֹרָה, דְּבַר הַנֶּאֱכָל בָּהּ,** דהיינו שיירי
88 מנחה, הוא **הַמִּקְדָּשָׁה.**
89 מקשה הגמרא: לדבריך, מדוע אי אפשר לקדש את העזרה בלחמי
90 תודה, **אִמָּו לַחְמֵי תוֹדָה בְּעוֹרָה מִי לֹא מִתְאָכְלֵי** – וכי לחמי תודה
91 אינם נאכלים בעזרה, וכי יש איסור על הכהנים לאכול בה אם רצו
92 בכך.
93 מתרצת הגמרא: **אֵלָּא** כך הוא הלימוד, דין העזרה הוא **כִּירוּשָׁלַיִם,**
94 **מָה יְרוּשָׁלַיִם** – כמו שירושלים מתקדשת על ידי **דְּבַר הַנֶּאֱכָל בָּהּ**
95 **וְאִם יוֹצֵא מִמֶּנָּה נִפְסָל,** דהיינו לחמי תודה, **אִף עוֹרָה** מתקדשת על
96 ידי **דְּבַר הַנֶּאֱכָל בָּהּ וְהַיּוֹצֵא מִמֶּנָּה נִפְסָל,** והיינו שיירי מנחה. אך
97 עזרה אינה מתקדשת על ידי לחמי תודה, שאינם נפסלים ביציאה מן
98 העזרה.
99 הגמרא ממשיכה לברר את לימודו של רמי בר חמא. שואלת הגמרא:
100 **אֵי** – אם אתה לומד מקידוש העיר בתודות, שמא תלמד משם עוד
101 ותאמר **מָה לְהִלָּן חֲמִין אִף בָּאֵן חֲמִין** – כמו שבתודות הקידוש נעשה
102 בלחמי החמץ, אף הקידוש בשיירי מנחה יעשה רק בשיירי מנחה
103 שנאפו חמץ.
104 משיבה הגמרא: **וְהַסְפְּרָא** – וכי סבור אתה לומר כן, **מִנְחַת חֲמִין מִי**
105 **אִיכָא** – וכי יש מנחה הנאפית חמץ, והלא התורה אסרה להחמיץ
106 את המנחה.

הגמרא דנה בהנהגתו של רבי יהושע בן לוי בקריאת פסוקי יושב
 60 בסתר: רבי יהושע בן לוי אמר להו להני קראי ונאני – היה אומר
 61 פסוקים אלו [שיר של פגעים] כשהיה הולך לישון בלילה.
 62 מקשה הגמרא: היכי עבדי הכי – איך הוא היה עושה כך, והאמר –
 63 והרי אמר רבי יהושע בן לוי עצמו, אמור להתרפאות בדברי תורה
 64 – להשתמש בדברי תורה לרפואה. וסברה הגמרא שהגנה מנוק הרי
 65 היא כרפואה.
 66 מתרצת הגמרא: אמירת דברי תורה בשביל להגן שאני – שונה היא,
 67 שמתורת, ואלא כי – מה שאמר רבי יהושע בן לוי שאסור, מדובר
 68 בדאיבא מכה – כשאדם כבר חלה או נפצע, שאסור לו ללחוש על
 69 מכתו פסוקים בשביל להתרפא.
 70 מקשה הגמרא: אי – אם מדובר בדאיבא מכה, וכי רבי יהושע בן לוי
 71 אמר רק שהדבר אסור, ותו לא – ולא יותר, והתנן – והרי שנינו
 72 במשנה (סנהדרין ז) שהלוחש על המכה ואומר 'כל המקהל אשר
 73 שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רפאך' (שמות טו כז), איסורו
 74 חמור כל כך עד שאין לו חלק לעולם הבא.
 75 מתרצת הגמרא: הא איתמר עליה – הרי נאמר בבית המדרש על
 76 משנה זו, אמר רבי יוחנן, ברוקן שנו – דין זה, שאין לו חלק לעולם
 77 הבא, נאמר רק ביוקדש ואחר כך לוחש, והטעם הוא לפי שאין מוכרין
 78 שם שמים על הקרקע, ובפסוק זה הוא מוכיר שם ה', באמרו כי אני
 79 ה' רופאך. ולכן על התרפאות בדברי תורה בלי ריקקה לא אמר רבי
 80 יהושע בן לוי אלא שהדבר אסור.
 81 שנינו במשנה: בית דין מהלכין ושותי תודות אחריתן וכו'.
 82 הגמרא דנה בסדר ההליכה המוזכרת במשנה. שואלת הגמרא:
 83 למימרא – האם ניתן לומר דבית דין קמי תודה אולי – שבית דין
 84 מהלכים לפני התודות, כפי ששמע מהמשנה, והקתוב – והרי נאמר
 85 בכתוב בענין ההליכה עם התודות בזמן עזרא (נחמיה יב לב), וילף
 86 אחריהם הושעיה וקצי שרי יהודה, הרי שהלכו אחרי התודות.
 87 מבאר הגמרא: הכי קאמר – כך הוא ביאור המשנה, בית דין
 88 מהלכין, וכיצד, שתי תודות מהלכות תחילה, ובית דין מהלכים
 89 אחריהם – אחרי התודות.
 90 הגמרא דנה בסדר ההליכה עם שני לחמי התודה. שואלת הגמרא:
 91 התודות האלו ביצד הן מהלכות. משיבה הגמרא: נחלקו רבי תימא
 92 ורבי שמעון ברבי, חד – אחד מהם אמר, זו כנגד זו – שני הכהנים
 93 הנושאים אותן הולכים זה לצד זה. וחד אמר, הנושאים אותן
 94 מוליכים אותן זו אחר זו.
 95 הגמרא מבאר לפי שתי השיטות את דברי המשנה שהתודה
 96 הפנימית נאכלת והחיצונה נשרפת: מאן דאמר זו כנגד זו, יפרש
 97 שהפנימית היא הך דמקרבא – זו שמהלכת קרוב לחומה, ונקראת
 98 פנימית מפני שהיא מהלכת באמצע, בין חברתה לבין החומה. ואילו
 99 מאן דאמר זו אחר זו, יפרש שהפנימית היא הך דמקרבא לבית
 100 דין – זו שמהלכת קרוב לבית דין, כלומר המהלכת אחרי חברתה,
 101 בינה ובין בית דין.
 102 הגמרא מקשה על שתי השיטות ממשנתנו: תנן במשנתנו,
 103 הפנימית נאכלת והחיצונה נשרפת, מקשה הגמרא: בשלמא –
 104 המשנה מובנת למאן דאמר זו אחר זו, אממו להכי – משום כך
 105 הפנימית נאכלת משום דאתיא חיצונה קמה וקדשה לה – שבאה
 106 התודה החיצונית והלכה לפנייה, ובחליכתה קידשה את המקום,
 107 וכשנכנסה השניה לא נפסלה ביוצא' כיון שלא הלכה במקום שאינו
 108 מקודש. אלא למאן דאמר זו כנגד זו הרי תריוניה פתדי הדדי קא
 109 מיפקדי – שתייהן מקדשות את המקום יחדיו, ולכן דינן צריך להיות
 110 שוה, אם נפסלה אחת הרי נפסלה גם האחרת, ואם לא, מדוע לא
 111 תאכל גם החיצונה.
 112 הגמרא חזרת ומקשה על המקשן עצמו: ולימעיבד – ולשיטתך, וכי
 113 למאן דאמר זו אחר זו, תדא מי מיפקשא – האחת יכולה לקדש
 114 בלא חברתה, הא – הרי 'כל שלא נעשית בכל אלו הנכנס לשם אין
 115 חייב עליה' תנן – שנינו במשנתנו, כלומר שכדי לקדש צריכים את
 116 כל התנאים שנמנו במשנה, ואין יתקדש המקום בתודה הראשונה
 117 לבדה. ואפילו למאן דאמר שיש לשנות במשנה 'באחת מכל אלו',
 118

וכי תימא – ואם תרצה לומר דמקמיין להו לשיריין ומקדש בהו –
 1 שרק את המנחה שמקטירים ממנה על המזבח אסרה התורה להחמיץ
 2 אך לא את השיריים, ויחמיצו ויקדשו בהם, דוחה הגמרא: והקתוב
 3 – והרי נאמר על המנחה (ויקרא ו) 'לא תאפה חמץ, חלקם נתתי אתה
 4 מאשי, ואמר ריש לקיש, נטמכה המילה 'חלקם' לאיסור האפייה
 5 ללמד שאפילו 'חלקם' של הכהנים במנחה, שהוא שיירי המנחה,
 6 'לא תאפה חמץ'.
 7 הגמרא שבה ושואלת שקידוש העזרה יעשה דווקא במנחת חמץ.
 8 מקשה הגמרא: אלא – מדוע תאמר שאין מנחה של חמץ, הרי
 9 אפשר דמקדשה את העזרה במנחת שתי חלקים המוקרבת בעצרת
 10 (ו-חג השבועות) שהיא מנחת חמץ.
 11 הגמרא מבאר מדוע אי אפשר לקדש בשתי הלחם. מתרצת הגמרא:
 12 ודאי אין כוונת התורה שהעזרה תתקדש במנחת שתי הלחם, משום
 13 דלא אפשר, שהרי היכי נייעבד – איך נעשה את הקידוש בה, נבנייה
 14 – נבנה את המקום החדש שאותו רוצים לקדש מאתמול – מערב חג
 15 השבועות, וניקדשה מאתמול – ונקדשנו אז בשתי הלחם, אשר
 16 נאפות כבר מבעוד יום, דוחה הגמרא: אי אפשר, משום ששתי חלקים
 17 בשחיטת פכשים הוא דקדשי – קדושת שתי הלחם להיקרא קרבן
 18 אינה חלה אלא בשחיטת כבשי השלמים הקריבים בחג, ולכן בערב
 19 החג עדיין אינם קדושים.
 20 ואם תאמר נבנייה מאתמול – בערב יום טוב, וניקדשה האידנא –
 21 ביום טוב עם שתי הלחם, גם זה אי אפשר, כי קעין – צריך שיהיה
 22 הקידוש בשעת הנבייה.
 23 ואם תאמר נשאר מעט חסר בבנין, ואתו המעט נבנייה – נגמור
 24 ביום טוב, ונקדשה ביום טוב, הדבר אסור, כי אין בנין המקדש
 25 דוחה יום טוב.
 26 ואם תאמר נשפיקה לבתר הכי – נשאר את הלחם עד למחרת יום
 27 טוב, ואז נבנייה וניקדשה, גם זה אי אפשר, שהרי איפסילא ליה
 28 בלינה – הלחמים יפסלו כשיעבור עליהם הלילה שהוא סוף זמן
 29 אכילתם.
 30 ואם תאמר נבנייה ממעלי יומא – מערב יום טוב ונשייר ביה פורתא
 31 – נשאר בו מעט לבנות אחר יום טוב, דעד דקדשי יומא לאיתר
 32 נקמריה וניקדשה – ומיד משחשיכה בצאת קדושת יום טוב נגמור
 33 את בניית המעט החסר, ונקדש בלילה, דוחה הגמרא: גם זה אי
 34 אפשר, משום שאין בנין בית המקדש בלילה, ולא נוכל לבנות
 35 במוצאי יום טוב. דאמר אבוי, מנין שאין בנין בית המקדש בלילה,
 36 שנאמר (במדבר טו) 'וביום הקים את המשכן', ומהמילה 'וביום'
 37 למדים שפיוס מקימו, אך בלילה אין מקימו.
 38 מסיקה הגמרא: הלכך לא אפשר – כיון שאי אפשר לקדש בחמץ,
 39 הקידוש נעשה במצה, שכל שאי אפשר לעשותו אינו מעכב.
 40 שנינו במשנה: וקדשי.
 41 הגמרא מבאר מהו השיר שהיה נאמר בחנוכת העיר והעזרות
 42 וכיצד נאמר: תנו רבנן ברבייתא, כשהיו מקדשים את העיר והעזרה,
 43 היו אומרים שיר של תודה – מזמור לתודה (תהלים ק), כבנדרות
 44 ובנבילים ובצלצלים, שהלויים היו עומדים ומנגנים בהם על כל פניה
 45 ופניה ועל כל אבן גדולה שבירושלים. ואחרי כן אומר – היו
 46 אומרים את מזמור 'ארוממה ה' בי דליתני וגו' (תהלים ג), ושיר של
 47 פגעים – מזמור 'יושב בסתר עלין' (תהלים צא), ויש אומרים – ויש
 48 מכנים אותו שיר של ננעים.
 49 הגמרא מפסיקה את הברייתא כדי לפרש את השמות השונים של
 50 מזמור זה: מאן דאמר – מי שקרא למזמור זה שיר הננעים, הוא
 51 משום דקתיב בו 'ונגע לא יקרב פאהלד', ומאן דאמר שיר של
 52 פגעים – מיוקים, שפוגעים בבני אדם, הוא משום דקתיב בו 'פול
 53 מצעד אלה ורובה מימניה, אליף לא יגש'.
 54 הגמרא חזרת להביא את המשך הברייתא: ואמר מזמור זה
 55 מתחילתו, יושב בסתר עליון בצל שדי ותלונן, עד שמוגיע לפי
 56 אתה ה' מחסי עליון שמת מעונד, ופוסק שם. וחזר ואמר 'מזמור
 57 לדוד בברחו מפני אכשולם בנו. ה' מה רבו צרי' (תהלים ג), עד סופו
 58 של המזמור 'לה' תישועה על עמך כרבך קלה'.

המשך ביאור למס' שבועות ליום שני עמ' ב

1 כלומר שהמשנה שאמרה שאין חייבים דיברה במקרה שלא התקיים
2 אף אחד מן התנאים הללו, אך די גם באחד מהם כדי שהקידוש יחול
3 כראוי, הרי מכל מקום הני תְּרוּיִיהוּ – שתי התודות האלו בודאי תְּדָא
4 מְצוּהָ הִיא – דבר אחד הן, ואין די באחת מהן בלא חברתה.

5 הגמרא מתרצת ומבארת את דין המשנה על פי שתי השיטות: אָלָא
6 אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, באמת אין דין קבוע לאכול אחת מהתודות ולשרוף
7 את השניה,